

Fjölbrautaskóli Suðurlands
Haustönn 2026

SAGA1GS02 (Garðyrkjusaga)

Kennari/kennarar	Ingólfur Guðnason (IG) ingolfurg@fsu.is
------------------	---

Áfangalýsing:

Farið er yfir upphaf jarð- og akuryrkju í heiminum og hvernig garðyrkja hefur smám saman þróast. Garðyrkjusaga Evrópu með áherslu á hallar- og klausturgarða. Garðyrkjusaga Íslands frá landnámi til nútíma. Helstu frumkvöðlar í íslenskri garðyrkju. Saga lífrænnar ræktunar sem sérstakrar ræktunarstefnu. Saga garðyrkjuframleiðslu á Íslandi. Menntakerfi garðyrkjunnar. Þróun félags- og stoðkerfis garðyrkjunnar

Undanfari: Almennar forkröfur garðyrkjunáms.

Þekkingarviðmið - nemandi skal hafa aflað sér þekkingar og skilnings á:

- Upphafi og þróun jarð- og akuryrkju í heiminum.
- Þróun garðyrkju út frá jarðyrkju.
- Helstu atriðum í garðyrkjusögu Evrópu, einkum hallar- og klausturgörðum og mikilvægi þeirra.
- Upphafi garðræktartilrauna á Íslandi.
- Áhrifum helstu frumkvöðla í garðyrkju á þróun fagsins.
- Sögu lífrænnar ræktunar sem ræktunarstefnu.
- Þróun garðyrkjuframleiðslu (ylræktar og garðplöntuframleiðslu) á Íslandi.
- Félags- og stoðkerfi garðyrkjunnar.
- Menntamálum í garðyrkju.

Leikniviðmið - nemandi skal hafa öðlast leikni í:

- Greina áhrif jarðyrkju á garðyrkju í heiminum.
- Skoða hvaða áhrif garðyrkjusaga Evrópu hefur haft á Íslandi gegnum tíðina.
- Meta hvaða áhrif fyrstu garðræktartilraunir höfðu á framhaldið í garðyrkju.
- Skilja mikilvægi frumkvöðla í garðyrkju á umhverfi sitt og fagið.
- Leita sér upplýsinga um mismunandi ræktunarstefnur og sögu þeirra.
- Skoða þróun garðyrkjuframleiðslu í samhengi við þróun í menntamálum í garðyrkju.

Hæfniviðmið - nemandi skal geta hagnýtt þá þekkingu og leikni sem hann hefur aflað sér til að:

- Fjalla um þróun jarð- og akuryrkju og mótandi áhrif hennar á garðyrkju í heiminum sem er metið með kynningu og rökstuðningi.
- Gera sér grein fyrir áhrifum evrópskrar garðyrkjusögu á íslenska ræktunarsögu gegnum tíðina sem er metið með rökstuðningi og kynningum.
- Taka þátt í umræðum um áhrif fyrstu ræktunartilrauna og frumkvöðla í ræktun á Íslandi á þróun fagsins sem er metið með rökstuðningi og rökræðum.
- Rökræða mismunandi ræktunarstefnur út frá sögulegum forsendum sem er metið með rökstuðningi.
- Gera sér grein fyrir því hvernig félags- og stoðkerfi garðyrkjuframleiðslu og menntakerfið styður við fagið og vinnur að framþróun þess sem er metið með rökstuðningi og rökræðum.

Námsefni:

- Námsefni frá kennara

Áætlun um yfirferð efnis:

28.ág. 12.45-25:45	Kynning á áfanganum. Upphaf landbúnaðar og garðyrkju, frjósami hálfmáninn, landbúnaðarbyltingin
1.sept 12:45-14:10	Ræktun færirst norður á bóginn. Garðrækt á tímum Rómaveldis, Evrópsk garðyrkja mótast,
8.sept 12:45-15:45	Garðrækt í Skandinavíu á landnáms- og söguöld. Áhrifavaldar í ræktun nytjajurta á miðöldum í Evrópu
15.sept 12:45-14:10	Upphaf garðræktar á Íslandi: landnáms- og söguöld. Um íslenska þekkingu á fyrri öldum um áburðarnotkun
29.sept 12:45-14:10	Visbendingar um íslenska garðyrkju, hvaða nytjajurtir voru ræktaðar í upphafi Íslandsbyggðar
06.okt 14:15-15:45	Vísi- Gísli og frumkvöðlastarf hans á 17.öld. 18.öldin- tími framfara í garðrækt
13.okt 12:45-14:10	Árangur garðræktaráttaks stjórnvalda á 18.öld. Fyrstu garðyrkjuritin. Kartöfluræktun hefst.
03.nóv 12:45-14:10	Garðræktin festist í sessi á 19.öld og byrjun 20.aldar. Aðstæður frumkvöðlanna og viðhorf stjórnvalda
10.nóv 12:45-14:10	Ylræktun hefst. Fyrstu gróðurhúsin í tímaröð. Þróun ylræktar og garðyrkju fyrstu áratugi 20.aldar
17.nóv 12:45-14:10	Saga garðyrkjufræðslu, yfirlit. Garðyrkjuskólinn. Sölu- og dreifingarmál, garðyrkjubændur stofna samtök
26.nóv 10:35-12:00	Yfirferð efnis
01.des 09:00-12:00	lokapróf

Birt með fyrirvara um breytingar

Sérreglur áfangans:

Námsmat: Heimaverkefni, tímaverkefni, einstaklingsritgerð, etv skýrslur úr skoðunarferðum. Til að ljúka áfanga þarf að ná einkunn amk 4,5 í öllum þáttum. Vægi: verkefni alls 40%, lokapróf 60%. Skilaverkefni verða kynnt á námstíma.

Verkefni lotuvikna verða að mestu á Reykjum. Minnt er á skyldumætinu í lotuvikum. Fjarnemar eru alltaf velkomnir í staðarkennslu.

Reglur um svindl og notkun gervigreindar

<https://www.fsu.is/is/namid/namskrofur-og-reglur/reglur-um-svindl-i-verkefnum-og-profum>

Ef að grunur um ritstuld og/eða óleyfilega notkun á gervigreind vaknar gætu nemendur þurft að gera munnlega grein fyrir verkefni/prófi.

Sömu reglur gilda um notkun gervigreindar við skrif og gilda um heimildaskráningu almennt. Reglur um heimildaskráningu má finna á heimasíðu skólans.

<https://www.fsu.is/is/namid/namskrofur-og-reglur/heimildaskraning-leidbeiningar>

Námsmat:

Námsþáttur	Lýsing á námsmati	Vægi
Verkefni	Verkefni	40%
Lokapróf	Lokapróf	60%
Samtals		100%

Námsmats- og prófsýningardagur

Námsmats- og prófsýningar alltaf við lok hvernar annar. Hvað er það?

Námsmats- og prófsýning er mikilvægur hluti af náminu því þar færðu:

- tækifæri til að sjá hvernig þér gekk.
- útskýringu á námsmati hvort sem um lokapróf eða símat er að ræða.
- ráðleggingar sem geta nýst þér í áframhaldandi námi.
- tækifæri til að gera athugasemd við niðurstöðu námsmatsins ef þér þykir hún ósanngjörn.

Kennsluáætlun er sett fram með fyrirvara um breytingar.

Reykjum, ágúst 2026, Ingólfur Guðnason